

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. De Habitu Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

rit, & hoc nomine eundem librum damnet. Ubi cum constat de definitione, nequit dubitari de Pontificia definiendi potestate; quantumvis videri posset res facti; at universam concernens Ecclesiam, & redundans saltem in quæstionem juris, quæ dum nequæ congruè sine pleno effectu aliàs terminari, vel per factum aliquod posset via eversioni definitæ quæstionis juris parari, cadit quoque per concomitantiam seu cõnexionem quamdam sub potestatem definitivam Papæ. Est planè hic apparet scopus istorum malignantium, per latum scilicet quæstionis facti confodere primariam definitionem Papalem; dum existimantes Pontificem in quæstionibus præteritis facti errasse (quod ipsum tamen ad modum summè temerarium esse debet) pergerent quidquid *Jansenii* libro continetur defendere, veluti quo non continentur propositiones (quas quodam sensu iuste damnatas fatentur) damnatæ, saltem in sensu *Jansenii*. Ob id Pontifex merito declarat præmissa. Et quidem si rectè attendatur, sensus particularis, in quo propositiones damnantur, est ipsissimum objectum quæstionis juris ac definitionis; nam utique in sensu determinato (cujus declaratio est penes definientem) damnantur sententiæ seu propositiones. Quod autem exprimitur sensus à *Jansenio* intentus, non ita intelligas velim, quasi *Jansenius* in corde vere senserit, prout scripsit (potuisset enim ad solutè contra propriam mentem scripsisse) sed quod sensus iste sit *Jansenii*, quantum est ex vi verborum & contextus, quem proinde voluit instar locutionis significare, & cui in mente debebat respondere simile iudicium ad hoc,

ut censetur non fuisse mendax aut fallens. Quod insuper definiantur propositiones in libro (qui ab omnibus noscitur esse *Jansenii*) contineri, vel ex eo esse excerptæ, non mirandum est: cum id perinde sit, ac si Papa damnationem ad latus singularum in libro positarum adjecisset: Nec dubitandum sit, quin sicut Ecclesia potest etiam sub anathemate definire, in aliquo libro nullos errores contineri (prout de Canone Missæ definiit *Tridentinum*) sic è contrà definire, quod in Institutionibus v. g. *Calvani*, Libro *Jansenii* &c. tales errores continentur. Prout in Concilio Lateranensi damnatur & reprobatur Libellus quem *Abbas Joachim* vir pius edidit contra Magistrum *Petrum Lombardum* de unitate seu essentia Trinitatis; ac determinat Concilium se quoad illam credere cum *Petro Lombardo*. Et (ut alia omittam) etiam in Concilio V. generali in terminis damnantur Scripta *Theodoretii* contra *Cyrium* aut Concilium Ephesinum. Estque omnino ad officium Pastoris universalis Ecclesiæ pertinens, non tantum salutaria pascua à noxiis discernere, veluti in abstracto aut extra subjectum; sed etiam ovibus, ne (quod in promptu esset) decipiantur, declarare, in tali subjecto seu libro has vel illas noxias herbas seu doctrinas, aut è contrà salutes reperiri. Quod si denique quis nimium contenderet, definitionem prædictam non censendam esse fidei (de quo S. Sedes iudicet) sed solum iudiciale declarationem, cui à quovis obediente fideli standum est; adhuc convincerentur malevoli refractarii, qui secus agunt.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Habitu, & Interno Actu Fidei.

QUÆSTIO I.

De Habitu Fidei.

I. De variis habitibus fidei tangens missivè.

PERAQUE Habitum fidei concernentia in antecedentibus sunt explicata; præsertim *Disp. I.* nimirum quomodo sit supernaturalis & à Deo infulsus, nec de facili, sed simpliciter posse, quando & quo ordine infundatur; quomodo subiectetur in intellectu, non maneat in Beatis & damnatis, maneat autem in animabus adhuc purgatione indigentibus. Idemque est de animabus Patrum ante mortem Christi in limbo adhuc à Domino peregrinantium. Quomodo denique sit Theologica virtus, maneatque veri nominis, uti Theologica, Virtus; sine Caritate; etsi non formata. *Herinc Sum. Theol. Pars III.*

Hæc itaque quæstione de Habitu fidei paucis explicanda redant, quæ in antecedentibus non sunt sufficienter discussa.

1. Dico I. Habitus fidei est simplex, non compositus ex aggregatione plurium habituum correspondentium pluribus articulis. Est communissima Theologorum sententia, cum *D. Thoma quæst. 4. art. 6.* & inclinât *Scotus 3. dist. 24. q. unic. n. 21.*

2. Habitus fidei est simplex.

Conclusio non satis efficaciter probatur ex illo ad *Ephes. 4. Una fides, unum baptismum*. Nam ibi solum indicatur esse eodem fidei articulos, quibus omnes Christiani ob idem motivum credunt, adeoque est sermo de unitate objectiva fidei in omnibus Fidelibus. Non sufficienter etiam probatur ex identitate specifica assensuum fidei: cum & hi circa varia objecta materialia sæpè disparatissima versentur, adeoque ex parte eorumdem specie distinguantur.

Nulla probationes rejiciuntur.

N

Rectius

Melior pro-
batio.

Rectius itaque probatur ex eo, quod non sit necessitas distinguendi specie par-
tiales habitus fidei: cum sit idem objectum
formale motivum omnium assensuum fi-
dei, ipsa nimirum simplicissima Veritas di-
vina revelans, quæ eodem modo informat
omniacredibilia, diverso revelationum mo-
do, si quis intervenerit, per accidens & vel-
ut materialiter, se habente. Et gratis diffi-
mulato, quod habitus naturales specificen-
tur etiam ab objectis materialibus (quod
Doctores passim negant) id saltem non de-
bet extendi ad supernaturales, qui non ge-
nerantur ex actibus, nec sunt eorum ves-
tigium, sicut habitus naturales, sed à Deo
nobis infunduntur, habentque se instar po-
tentiæ, quæ indifferens est ad actus diversis-
simos eliciendos, non solum ratione oppositi
modi tendendi (prout diversi sunt assensus
& dissensus oppositorum) sed etiam ratione
objectorum materialium, quantumvis dis-
paratorum. Propterea parvulus per fidem
in baptismo acceptam est habitualiter dil-
positus ad credendum per illam omnibus
fidei articulis. Patet etiam differentia inter
fidem & scientias acquisitas, quæ secun-
dum diversas suas partes nituntur diversis
motivis, sive principiis & mediis, possunt-
que separatim comparari.

3.
Consistat ha-
bitus fidei
gradibus
intensivis.

Notandum tamen, fidem non esse ita sim-
plicem habitum, quasi nullo modo compo-
natur ex partibus intensivis ejusdem spe-
ciei; nam fidem intendi posse non est du-
bium, sicut etiam spes & charitas ita augeri
possunt. Ideoque orat Ecclesia: *Da nobis fi-
dei, spei & charitatis augmentum.* Et Apostoli
Luca 17. rogarunt: *Domine, adauge nobis fi-
dem.* Quod quidem augmentum intensivum
per Sacramenta & actus meritorios com-
paratur. Estque adeo hæc ratione fides ma-
jor in uno quam in altero. Quod insuper
quædam ratione verificatur in augmento
extensivo, quatenus unus plura explicitè
credidit, quam alius, pro differenti cogniti-
one rerum fidei. Extrinsecè etiam perfectior
esse potest, sive ratione adjunctæ charita-
tis, sive ratione majoris stabilitatis, sive de-
nique ratione majoris promptitudinis, quæ
provenit aliquando ex carentia vel parci-
tate tentationum, aliquando ex simplicitate
credentis, qui vim rationum fidem per-
turbare valentium non apprehendit, ali-
quando ex clariore rerum fidei propositione,
divinaque illustratione; quibus accedere
potest facilitas ex majori habitu fidei
acquisitæ procedens.

4.
Distingui-
tur à spe-
ciebus in-
colligibili-
bus.

Ex dictis colligitur habitum fidei dis-
tingui à speciebus intelligibilibus, quia il-
læ multæ sunt & specie distinctæ, deser-
viuntque ad simplices terminorum apprehen-
siones iudicio fidei prævias. Immo ut
assensus supernaturalis fidei eliciatur, non
est opus speciebus supernaturalibus: non
enim apparet, cur non sufficiant naturales;
cum supernaturalitas assensus sufficienter

fundetur in habitu supernaturali fidei, qui
est principium efficiens. Species quoque
supernaturales deservire non possunt ad
hoc, ut objecta fidei clariùs apprehendan-
tur: nullam enim experimur claritatem in
his objectis, sed eodem modo illa apprehen-
di patet in hæretico ac fidem conver-
so, qui objectum nunc verà fide credi-
tum non aliter apprehendit quam antè.
Nolim tamen diffiteri, quin Deus possit in-
fundere species supernaturales, & causare
earum concursu conformes apprehensio-
nes sive illustrationes intellectus prævias.

Colligitur II. Habitum fidei non manere
in hæreticis, adeo ut si fidelis dissentiret
voluntariè & pertinaciter uni solum arti-
culo revelato, amissurus sit fidem insulam
circa omnes alios articulos. Est certa &
communis sententia Theologorum, contra
Durandum 3. dist. 23. q. 9. art. 1.

Probatur ex *Tridentino sess. 6. cap. 15.* ubi
ait: *Afferendum est, non modo infidelitate, per ex Triden-*
tinum. *quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quo-*
cumque alio mortali peccato, quamvis non a-
mittatur fides, acceptam justificationis gra-
tiam amitti. Quibus verbis docet fidem per
infidelitatem, prout est hæresis, simpliciter
& absolutè amitti; idque sicut gratia justi-
ficans amittitur per quodvis peccatum
mortale: unde sicut per hoc peccatum amit-
titur tota gratia justificans, ita & tota fides
per quamvis hæresim.

Probatur II. ex *Illo ad Galat. 5. Evacuati Scripturæ,*
estis à Christo, qui in lege justificamini. Et
infrà: *Modicum fermentum totam massam*
corrumpit. Ubi significatur, Christi fidem
evacuandam, eoque totam massam cor-
rumpendam unico isto errore circa obser-
vantiam ac necessitatem legis veteris ad
justificationem.

Probatur III. ex *1. ad Timoth. 1.* ubi hæ-
retici dicuntur fecisse naufragium in fide:
quæ phrasi significatur, eos totam fidem
perdidisse. Ubi *Chrysostomus Hom. 5.* illum
locum explicans docet, quod sicut is, qui
naufragus facit, nudus, omnibusque desti-
tutus evadit, ita ille, qui ex fide exciderit, ni-
hil sibi ex virtutibus & donis Dei retineat.

Probatur denique ratione Theologicâ:
tum quia aliàs hæreticus maneret verè fide-
lis, sicut dicitur absolutè physicus, qui cal-
let plures conclusiones physicas, etsi circa
unam vel alteram erraret: tum quia fides amit-
titur solum demeritoriè; unicum autem
peccatum infidelitatis demeretur amittere
totum habitum insulam fidei, uti unum
mortale totum habitum charitatis.

Nec obstat, quod possit quis habere
scientiam de aliquibus passionibus subjecti
& errare circa alias: nam in diversis con-
clusionibus sunt diversa motiva seu media,
quorum unum potest quis cognoscere sine
altero; in fide autem omnium articulorum
unum est medium, videlicet divina Veritas
revelans: & (quod inde sequitur) scientia
habet

5.
Non manet
in hæretico
et si unico
articulo
discrepanti-
bus.

Colligitur
per ex Triden-
tinum.

Et ratio
Theologicâ.

6.
Occurrit
objectioni
hui.

habet diversas specie partes, quarum unam quis potest sine alia habere; fides autem est habitus omnino simplex, aded ut quilibet gradus ejus extendat se ad omnia credibilia.

Non obstat etiam, quod lapsus in hæresim adhuc credat aliis articulis ob idem motivum. Nam hoc posito (prout possibile est) solum credit aliis articulis fide naturali.

7. *Habitus fidei non potest ex parte minui.*

Colligitur denique fidem insulam non posse minui, sed solum totam perdi. Nam Tridentinum supra supponit tantum amitti peccato infidelitatis. Deinde peccatum veniale non meretur tantam poenam. Et si posset per illud amitti pars fidei, tandem posset per venialia multiplicata amitti tota fides, adeoque totum justificationis ædificium funditus everti: quod certissimum est non fieri nisi per peccatum mortale.

8. *Est simpliciter practicus.*

DICO II. Habitus fidei est simpliciter practicus. Ita Scotus 9. 4. Prologi num. 31. ejusque Discipuli; etiam plures aliter loquantur, dicentes habitum fidei esse formaliter practicum, partim speculativum; qui tamen in re à nobis non differunt. Patet à fortiori ex dictis in Proæmio Theologiae quæst. 5. de Habitu Theologico, qui est practicus, & tamen habet partes specie distinctas, quarum nonnullæ non possunt proximè & formaliter dirigere praxim, sed tantum remotè & virtualiter. Declaratur Conclusio: quia fides est habitus aptus proximè dirigere praxim, eamque multiplicem, idque etiam ex suo proprio fine & circa principale suum objectum, sic ut nulla sit in eo pars intrinseca seu gradus ad id non idoneus, cum quilibet gradus possit coefficere assensum fidei cuiusque objecti credibilis, inter credibilia autem sint plurima formaliter practica. Nec refert, quod objecta quædam fidei sint speculativa, v. g. Deum esse unum & trinum &c. Nam ut habitus simpliciter dicatur practicus, non requiritur omnia objecta esse practica, ut inductione in scientiis facta patet. Similiter ut sit speculativus, non sufficit, quod respiciat assensus aliquos speculativos; sed, quod non sit idem habitus idoneus dirigere praxim. Ut interim taceam, istas speculationes fidei etiam dirigi sub eodem lumine fidei ad praxim, videlicet amoris Dei unius & trini.

Est quædam veritas fidei formaliter speculativa.

Considerando nihilominus diversos & singulares actus fidei, certum est inter eos reperiri plurimos formalissimè practicos, quibus v. g. credimus colendam & amandum Deum, fugienda peccata &c. alios formaliter speculativos (etiam mediata & virtualiter praxim dirigentes) v. g. quo credimus Deum esse trinum. Quocirca hanc propositionem, *Deus est Trinus*, speculativam appellavit Scotus 4. d. 14. quæst. 3. num. 4.

Henrici Sum. Theol. Pars III.

QUESTIO II.

An Actus Fidei Theologica sit Discursivus & Liber?

DICO I. Actus fidei Theologica non est discursivus. Ita Scolia & Thomista communiter, quos sequitur Suarez, Valentia, Coninck, Wiggers & alij communiter, contra Vasquez & varios Recentiores, quorum sententia videtur improbabilis Tannero disp. 1. qu. 1. dub. 3. num. 73. Favet Scotus communiter citatus 3. d. 24. quæst. unic. num. 14.

9. *Actus fidei non est discursivus.*

Probatur: quia certitudo discursus nititur antecedente & bonitate consequentia, quæ quidem sola ratione naturali innotescit: cum tamen certius assentiamur articulo fidei, sine cujus proinde detrimento possemus de bonitate consequentia dubitare.

Probatur variè.

Deinde motivum fidei immediatum est ipsa auctoritas Dei revelantis: motivum autem discursus est medium syllogisticum seu connexio illius cum extremis in antecedente, sic ut divina veracitas tantum sit motivum mediatur vel inadæquatum. Propter quod Conclusio discursivè deducta pertinet ad assensum seu habitum Theologicum, qui à fide distinguitur.

Præterea alii contendunt discursum formalem, aut certè (ut Quidam limitant) virtualem hujusmodi (Quidquid Deus revelavit est verum, sed hoc vel illud Deus revelavit; ergo est verum) necessariò intervenire: quod tamen non subsistit, cum constet sapissimè nos assentiri propositioni revelatæ absque eo, quod nobis objectivè proponantur duæ præmissæ, ex quibus assensus fidei à nobis deducatur. Quod manifestius est in fidelibus simplicioribus. Neque ulla repugnantia ratio allegari potest. Et quidem si discursus intervenire deberet, potius formalem concurrere in nobis, credendum foret. Et planè, si nil sit, quod ostendat necessitatem discursus formalis, non est quoque admittendus virtualis: cum contra hunc similia militent argumenta; cumque parum referat, si discursus in nobis admittendus sit, an formalis sit, an virtualis. Accedit, quod conclusio Fidei inferretur ex præmissis, vel tamquam creditis fide divina; & sic quoad ipsas præmissas recurrendum esset ad anteriorem discursum, & sic sine fine: vel ut cognitis notitiâ naturalibus; & sic nequit in eis fundari fidei nostre præeminens certitudo.

*10. *Actus discursus fidei præeminens certitudo.**

Est igitur Prima Veritas revelans ratio credendi simplici modo sine discursu, aut saltem non in virtute discursus, sed proximè propter Primam Veritatem revelantem, quæ articuli redduntur summè credibiles, sicut lumen est ratio videndi colorem.

10. *Actus discursus fidei præeminens certitudo.*